
МЕДИИ И КОМУНИКАЦИИ НА 21. БЕК
21ST CENTURY MEDIA AND COMMUNICATIONS
5/2021

DOI: 10.54664/XCWP3376

Диляна ТОНЧЕВА*

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, България

**ОБРАЗЪТ НА ЖУРНАЛИСТИКАТА И ПРЕСАТА НА СТРАНИЦИТЕ
НА ВЕСТНИК „МИР“ (1919–1944): РЕЗУЛТАТИ ОТ
КОЛИЧЕСТВЕН КОНТЕНТ АНАЛИЗ¹**

Dilyana TONCHEVA

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

**THE IMAGE OF JOURNALISM AND THE PRESS ON THE PAGES
OF *MIR* NEWSPAPER (1919–1944): RESULTS OF
A QUANTITATIVE CONTENT ANALYSIS**

Abstract: The article presents the main results of a quantitative content analysis of *Mir* newspaper for the period 1919–1944. A total of 151 articles were analyzed. The study aims to shed light on how the periodical, defined as the Bulgarian *Times* (a quality bourgeois newspaper), presents five main thematic areas in order to provide a clearer picture of the Bulgarian press and journalistic culture during the period under review.

Keywords: journalistic culture, press, Bulgaria, *Mir* newspaper, content analysis, project.

Проучването

Статията включва резултати от количествен контент анализ на в. „Мир“, обхващащ периода 1919–1944 година. Проучването цели да осветли как върху страниците на изданието, определяно като „българския Таймс“, качествен консервативен буржоазен вестник, са представени пет основни тематични области, които разкриват облика на българската преса и журналистическата култура през разглеждания период. За него са характерни крехката демокрация, нарастването на социално-класовото разделение и задълбочаване на конфликтите в обществото. През 1923 и 1934 г. са извършени държавни преврати, а от втората половина на 30-е години е установен авторитарен режим. През 1941 г. България се включва във Втората световна война на страната на нацистка Германия и съюзниците и така се нарежда в редиците на губещите.

За периода до 1925 г. включително, както и 1933-та, 1934-та и последната – 1944-та, за всяка една година е обработено цялото съдържанието на вестника. За останалия период е из-

* Диляна Тончева – магистър, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, България, dilyana_toncheva@abv.bg

¹ Статията е изготвена в рамките на научноизследователския проект „Медийната система и журналистическата култура в България (Изследване в светлината на трите модела за отношенията медии – политика на Халин и Манчини)“. Проектът се осъществява от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и е финансиран от Фонд „Научни изследвания по договор № КП-06-Н35/6 – 18.12.2019 г.

ползвана извадка, обхващаща т.нар. изкуствени години – по един календарен месец за всяка следваща година. За изследвания период са кодирани общо 151 публикации.

Проучването беше осъществено чрез използване на дигитализирания в библиотеката на БАН цялостен архив на вестник „Мир“.

Берелсон определя контент анализа като „изследователска техника за обективно, систематично и количествено описание на манифестираното съдържание на комуникацията“ (Berelson 1952). Стандартизиращият количествен контент анализ – най-често използваният метод за анализ на медийните послания в науката за комуникацията, беше избран за целите на проучването, защото позволява редукия на комплексността и разнообразието на количеството налична информация, тъй като в изследваните текстове се разглеждат малко на брой, но значими за работната хипотеза признаци. Този метод е доказано подходящ при анализ на съдържанието на масмедии, излизали в продължителен период от време, какъвто е случаят с в. „Мир“.

Данните, които се анализират в статията, бяха нанасяни в отделни категории в регистрационна карта: „Тема“², „Жанр“, „Автор“ и др. Целта беше да се изследва професионалния вестникарски и публицистичен прочит на медийната система и журналистическата култура в България (ако използваме съвременната терминология) в едно от най-релевантните издания за периода.

Наборът от селектирани публикации потвърждава характерното за визуалния облик на „Мир“ оскъдно присъствие на илюстрацията (предимно портретни снимки), които се утвърждават като част от съдържанието в по-късните години от излизането му. Снимковият материал обаче не попада в тематичния обхват на проучването.

Кратък портрет на вестник „Мир“

Вестник „Мир“ заема специално място в историята и развитието на българската журналистика. Той излиза в периода 1894–1944 година, вкл. периодите на цензура. Има най-дългата периодичност от печатните издания на Третото българско царство. За 50-годишната си история „Мир“ издава 13 129 броя.

До 1920 г. е орган на Народната партия, до 1923 – на Обединената народнопрогресивна партия, след това става издание на частното акционерно дружество „Мир“, където основни акционери са известни банкерски фамилии, като Бурови, Гешови, Яблански и Губиделникови. През междувоенния период, както пише Ясен Бориславов, влиятелният вестник „Мир“ е „с дясна политическа ориентация (...) Списание в консервативен дух, той изразява интересите на демократичните и отчасти на англофилски обществени слоеве, поради което е сред изданията, които се противопоставят на профашистките настроения в буржоазната преса“ (Бориславов 2010: 55). Успехът на изданието до голяма степен се дължи на професионалните и демократичните норми, към които се придържа редакционният му екип. Главният редактор Иван Пеев Плачков налага някои правила: „Кратко и справедливо писане; никаква омраза и партизанщина; никаква лъжа; веротърпимост; уважение към читателя; честно съдържание; вестникът е свободна трибуна за всички почтени мисли. Редакторът не трябва да използва страниците на вестника, за да защитава лична кауза или да прокарва лична вражда“ (Бориславов 2010: 55). Сред водещите имена, писали за „Мир“, са Михаил Маджаров (също и главен редактор до 1920 г.), Велчо Т. Велчев, Богдан Филов, Константин Гълъбов, Веселин Бешевлиев, Димитър Михалчев, Михаил Арнаудов, Гаврил Кацаров, Тодор Влайков и др.

Броят на страниците на вестника с годините нараства. Началото на изследвания период (1919–1921 г.) е времето непосредствено след Първата световна война, когато поради иконо-

² „Журналистиката и медиите в обществото“, „Какви са – какви да бъдат българската журналистика/медии“, „(Само-) възприятия за ролята на журналиста“, „Старите“ медии и предизвикателствата пред тях“, „Друго (иноваии в обществото, икономиката или науката, приложими в журналистиката/медиите)“.

мически трудности вестникът излиза на две страници. На тях обаче се помещава достатъчно информация за всяка важна обществена сфера (с публикации се отбеляза и своеобразният бум на печатните издания).

По-късно изданието става четири страници, а в края на седмицата, в събота „двойният брой“ (както го нарича редакцията) достига шест страници. Обикновено той е с повече реклами, публикувани разкази и романи с продължение, материали на научни теми и такива, които са посветени на иновациите в обществото. „Според“ тези публикации българинът активно започва да използва телефон, радио, но и печатарски услуги за собствения си бизнес например. Обнародване на някои закони и наредби става независимо от това дали броят е с „малък“, или „голям“ обем.

...Вестник „Мир“ отдавна бе привлякъл внимание със своето нещо и бойко стисване. (...) Вестник „Мир“, обаче, при всичката солидарност на своите статии ... макар да стоеше много по-добре от тия органи, се издаваше в твърде ограничен брой екземпляри (2000–3500). Той се четеше в редакциите на всички вестници, четеше се и в канцелариите на политическите фактори, министрите и двореца, ала той не можеше да прониква достатъчно из широката публика (...) За да се спечели вниманието на колкото се може по-широка публика и да се накара тя непременно да чете всичко, което се пишеше във вестника, стана необходимо да се възприемат и други правила в начина на редактиране (...) Там дето е трябвало да се полемизира, предпочитало се е вместо фронталният начин на атакуване, фланговият, като вместо личностите, с които се е полемизирало, и техните закачки, се е изтъквала на преден план принципиалната страна на въпросите...

Нашият вестник през последните осем години
бр. 6083, 27 август 1920 година, стр. 1

Изследователите на печата определят „Мир“ като „най-меродавния политически вестник в България със значение и в чужбина“ (Андреев 1948: 126), като „класика на буржоазен партиен вестник“ (Топенчаров 1983: 301), като „най-достолепния вестник, наричан „българския „Таймс““ (Панайотов 2008: 154), като „най-майсторския буржоазен вестник в България“ (Константинова 1989: 65), като „представителен вестник, който, заради качествата на журналистическия продукт, е спечелил прозвището „българския Таймс““ (Константинова 2007: 55). Списван от изтъкнати общественици, „Мир“ е авторитетен вестник, формиращ общественото мнение:

Талантливи и висококултурни редактори всякога са държали (...) – хора с вродени журналистически дарби, солидно образовани редактори, а не обикновени журналисти, каквито ги има в изобилие у нас (...) За да стане в „Мир“ една духовна необходимост за честната интелигенция и за здравите обществени слоеве и сега и в миналото, то и заради това, че е отстоявал с кураж големи и здрави държавни и обществени идеи и в най-трудни времена...

Защо успя в „Мир“
бр. 10 000, 13 ноември 1933 година, стр. 1

Водещите медии в чужбина считат вестник „Мир“ за достоверен източник за случващото се в България, следят го отблизо и не крият своята положителна оценка за него (Панайотов 2010). В своя емисия за България Радио „Лондон“ (Би Би Си) на 2 май 1941 г. казва: „Мир“ е един от вестниците в България, основан от доблестния и свободолюбив българин д-р Константин Стоилов и редактиран през годините по-късно от не по-малко достойните български граждани Михаил Маджаров, Борис Вазов, Пеев Плачков – хора, които никога не биха се поколебали да кажат истината, даже и тогава, когато тя засяга жизнени национални интереси. Вестник „Мир“ е най-широко търсен и четен от българската публика... Българският народ обаче не се

нуждае от напомняне, че всичко онова, което в. „Мир“ е извършил, е за благо на България“ (Дичев 2005: 119–120):

Спокойната и обективна оценка на политическите събития, широтата на погледа, очертаваща една здрава доктрина, основана на добро познаване на международния живот, както и живота на собствената страна, подобрите и винаги верни информации – это какво направи от в. „Мир“ не само орган на бившата Народна партия, но орган на будната и здрава българска общественост...

Вестникът и неговите читатели
бр. 10 000, 13 ноември 1933 година, стр. 1

Демократичният, но консервативен характер на вестника може да бъде илюстриран с друг цитат – за ролята на журналистиката в обществото:

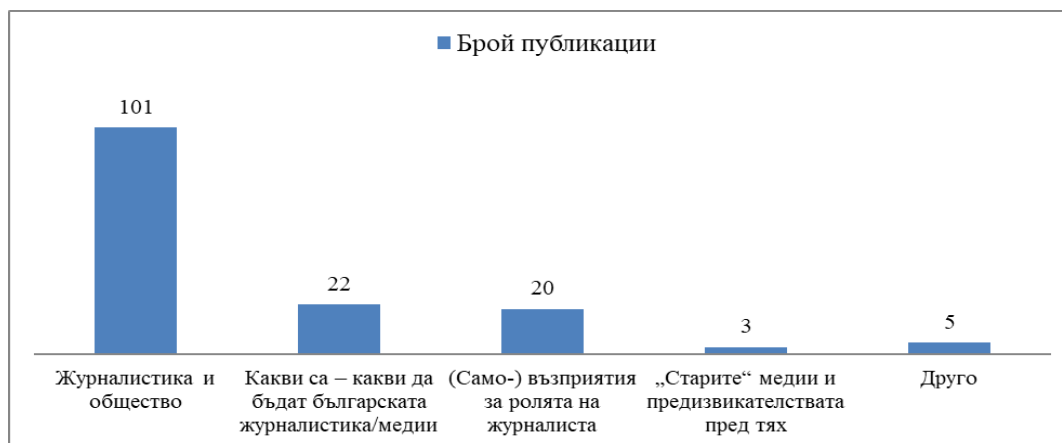
...Обикновено определението на журналистиката е, че тя е история на един ден. С новото време печата поема много по-голяма и по-отговорна роля; той става осветител на бъдещето, ръководител на народите из пътя на прогреса. В тая роля печатът е длъжен да възпира масите от прибързани постъпки, да гледа да уравнисява в широките маси ония съзнания, които прекарват един период на кипеж...

Назначението на печата
бр. 5636, 20 февруари 1919 година, стр. 1

Интересен щрих от историята на „Мир“ е поведението му спрямо антиеврейската пропаганда на българската държава в условията на „контролиран печат“ в периода 1940–1944 г. За разлика от други издания, вестникът информира сравнително пестеливо както за антисемитските мерки в България, така и за антиеврейските тиради на Хитлер и Гьобелс. Преди затягането на мерките по Закона за защита на нацията (приет в края на 1940 г.) дори публикува няколко анализа, в които е представена коректно и обективно тежестта на евреите в стопанския живот на страната (Инджов 2018: 58–61).

Резултати

В контекста на проучването е важно да се отбележи, че честотността на публикациите може да бъде определена като малка, заради спецификата на изследваната тема. Същевременно това е разбираемо, защото в разглеждания период темата за ролята и мястото на журналистиката и медиите в обществото по правило не е била обект на засилен медиен интерес и интерпретации. В годините на „контролирания печат“ пък е имала много по-специфични трактовки.

Диаграма 1. Брой кодирани публикации за вестник „Мир“ в категория „Тема“; n = 151

С най-много публикации е регистрирана темата „Журналистика и общество“. На нея се падат 2/3 от общо кодирани 151 комуникационни единици. Журналистиката и пресата (в много по-малка степен радиото) са представени в социално-политически контекст повече чрез проблемни ситуации и трудности, отколкото с перспективи. Материалите, които „показват“ перспективите, обикновено са **коментарно-аналитични**, а не с информационен характер (вж. по-долу Диаграма 2). Голямо внимание се обръща на въвежданите цензурни ограничения, присъстват множество обяви за поява на нови издания, респективно откриване на работни места не само за журналисти, редактори, но и за печатари, които също участват в „производството“ на журналистическия продукт:

...Всеки, който е боравил с писателство знае какво е да напише една статия, да я наберат словослагателите, да се нареди на страниците и след това да ви каже цензурът, че не може да се печата, защото в нея се срещат алузии, които министър-председателят може да вземе върху себе си.

Цензурата
бр. 6526, 6 март 1922 година, стр. 1

Но за да бъдем напълно справедливи, трябва да кажем, че това понижение на нравствеността ни е дължи не само на вестникарското съсловие, но и от самата публика. Ако тя не се възмуцава, когато я третират като малолетна, когато я въвеждат в явно заблуждение, когато систематически я лъжат, не трябва да се чудим, че намират и хора, които макар и да не са наклонни в своето вътрешно чувство да прибегват до лъжата...

Една слабост на нашето вестникарство
бр. 9916, 2 август 1933 година, стр. 1

На второ място по брой кодирани публикации е темата „Какви са/ какви да бъдат българската журналистика и медии“ – 22. Може да открием разнообразните описания, подкрепа, препоръки и др. Като меродавно буржоазно издание „Мир“ атакува „подмолните“, непазарни действия и успехите на комунистическия печат, добил голямо влияние сред работническата класа и селяните:

От няколко дена всяка вечер намирам у дома си по един брой от „Работнически вестник“. Същото е и у съседите ми Тъй като нито аз, нито съседите ми сме се записвали за този вестник, излиза, че вестникът се раздава безплатно. Като поразпитах, научих ... че бил разпращан и по цели градове и села. Откъде другарите вземат толкова пари, за да раздават без пари вестника си? (...) Нашите комунисти са чужди оръжия – „секция на третия интернационал“ – те не могат да виждат друго, освен това, което им се заповядва от Москва. Затуй им се плаща. Затуй „Работнически вестник“ се изпраща безплатно из цяла България.

Безплатен вестник
бр. 6270, 23 април 1921 година, стр. 1

Към тази подтема се причисляват и публикации, които представляват критика срещу издания, попаднали под правителствено влияние като се държи сметка за традиционните партийни обвързаности на пресата през разглеждания период. Цитираната по-долу публикация отстоява свободата на печата в противовес на сляпото следване/подчиняване на „препоръките“ и „поръченията“ на властта. Важен е и моментът, в който тя се появява: периода на терор срещу комунисти, земеделци и други противници на новата „сговористка“ власт, непосредствено след потушаване на въстанието от септември 1923 г.:

...Ако има нещо, което вече крайно време трябва да бъде коригирано, то са отношенията съществуващи между вестниците и разните политически фактори в страната (...) Свърже ли се правителството с кой и да било вестник, то ще носи и отговорността за всичко, що се пише в тоя вестник (...) Това не означава, че едно правителство не трябва да се интересува

от печата, да не следи за него, да не си служи с него (...) У нас по-главните политически вестници имат дългогодишно съществуване и своя традиция. Те и за напред не могат да се отделят свършено от тая традиция и да се преобразят свършено...

Правителство, партии и печат
бр. 7064, 27 декември 1923 година, стр. 1

По темата за (само-)възприятията относно ролята на журналиста в обществото бяха селектирани 20 публикации. Акцент при повечето публикации е вътрешноорганизационната структура на изданията, както и проблеми на пресата вследствие на рестрикциите върху нея от страна на правителството:

Почитаемото правителство засили почитаемата цензура и непочитаемите вестници почнаха да бледнея, да побеляват. (...) където е имало правителство, е имало и негови противници – и ще има – значи цензурата си остава вечна! (...) Кое е позволено да се пише и кое не ... Дайте наредба за цензурата! Дайте каквато ще наредба, но дайте!...

За почитаемата цензура
бр. 6109, 28 септември 1920 година, стр. 1

В някои от текстовете се акцентира върху ролята на журналистиката като мисионер на общественото мнение, която изключва преследването на частни интереси:

... - А, знаете ли каква е разликата между журналисти и адвокати? ... – Адвокатството е почетно занятие, до когато се упражнява за допускана от закона защита на частни интереси. Вестникарството е почетно занятие дотогава, докато ... защитава не частни, а обществени, по-право общонародни интереси (...) и най-важното: да се създадат условия, които да осигурят господство не на личните, а на общонародните интереси, като върховни държавни интереси...

Журналисти и адвокати
бр. 11562, 13 февруари 1939 година, стр. 1

С оглед на консервативния профил на вестник „Мир“ не учудва неговата осъдителна позиция спрямо комунистическия печат, постигнал голямо влияние сред народните низини – три дни след началото на Септемврийското въстание през 1923 г. той е обвинен за „проповедите на разрушението“, довели до „такива безумни изстъпления“:

Толкова буржоазни вестници се издават у нас, покрай тях имаме печат и на широките социалисти, ала те всички в купом не са могли да упражняват толкова внимание, колкото комунистическия печат по простата причина, че ... (тези вестници – ДТ) никнаха и до най-последната хижа (...) И бесът, който виждаме да се проявява в такива безумни изстъпления, е създаден от тая печатна агитация, от тия печатни проповеди на разрушението...

Силата на печата за зло
бр. 6989, 26 септември 1923 година, стр. 1

Следващата тема – за „старите“ медии и предизвикателствата пред тях – е представена само от 3 публикации. Като „стари“ в проучването се разглеждат медии, които стоят по-назад в еволюционната стълбица – например вестникът е стара медия спрямо радиото, а радиото – спрямо телевизията. В броевете на вестник „Мир“ след 1933 година има специални раздели и публикации за радиото, отделено е място за радио програмата – става въпрос за публикации с неутрален, информационен характер:

...От няколко месеца Радио София се намира в ръцете на държавата (...) Делничната програма на Радио София е разнообразна и с предаването на бюлетина на БТА на френски; със съобщаването на движението на стоковата борса; курса на чуждите пари и др...

Радио София
бр. 10584, 29 октомври 1935 година, стр. 2

Повечето от тези материали са със справочен характер и дават сведения за „новата“ медия – разпространение, цени на радиоапарати, желание за закупуване от домакинства и институции. В тези публикации обаче радиото не е представяно **като конкурентна на вестника медия**.

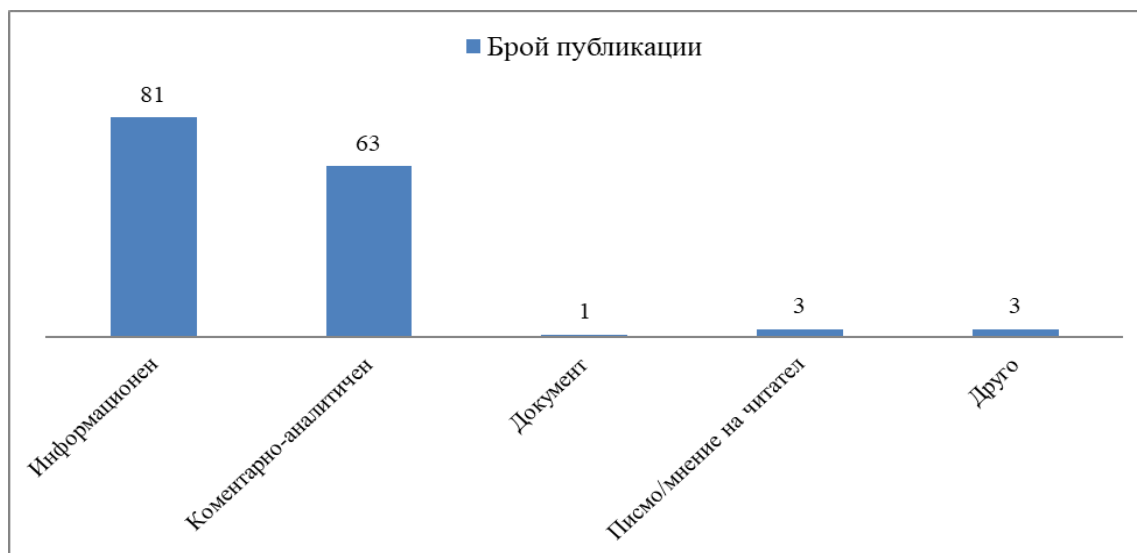
Петата тема – „Друго“, е представена от 5 публикации. Един от материалите например обръща внимание на по-високите цени на вестниците:

Вестниците и вестникарите преживяват криза и се оплакват. И имат право ... Ако и неговата (на читателя – ДТ) заплата се беше увеличила 25-30 пъти, колкото се е увеличила стойността на златния лев, вестникарска криза нямаше да има...

Четецът

бр. 7369, 12 януари 1925 година, стр. 1

Качеството на списване на вестника, което беше открито по-горе, проличава в уменията на журналистите да критикуват уверено управляващите, да се справят с налаганите цензурни ограничения, заплашване и арести на свои колеги и в отстояването на ролята и мястото си в обществото. Това ясно личи в коментарно-аналитичните материали, които по брой в настоящото проучване са на второ място след информационните.

Диаграма 2. Брой кодирани публикации за вестник „Мир“ в категория „Жанр“; $n = 151$

Подобни публикации най-добре описват и ролята на пресата в обществено-политическия дискурс:

Печатът носи голяма отговорност пред нацията и пред историята. Той трябва да бъде учител, съветник, възпитател, изобличител. (...) Ако печатът изпълняваше добросъвестно своите задачи, много войни и революции не биха станали, много човешка кръв не би се проляла, много нещастия биха се избегнали. (...) За жалост нашия роден печат има твърде много пороци. Той не е възпитател, той не е учител на неуките, той не е ръководител на нацията. Отворете нечистите страници ... и вижте каква отрова се лее там, колко заблуждения и клевети се пръскат по цялата страна!...

Печатът и обществото

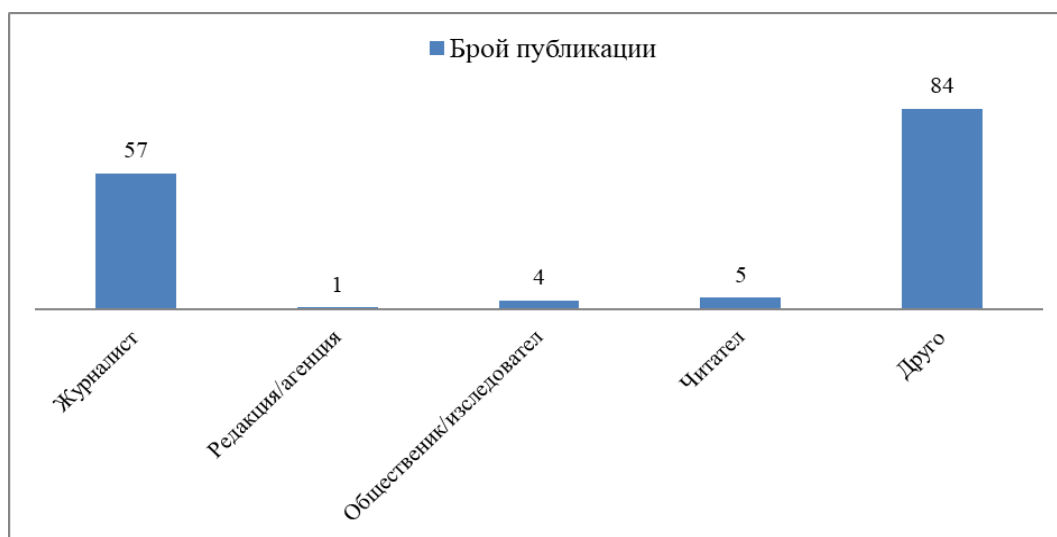
бр. 7408, 28 февруари 1925 година, стр. 1

В хода на проучването само една публикация беше кодирана като документ, но той може да служи като събирателен образ на ограниченията, налагани над пресата през разглежданата епоха:

Чл. 1. Никой е може да издава вестник или списание без предварително разрешение: в столицата – от директора на Обществената обнова, в провинцията – от областния директор (...) Чл. 4 Който редактира, издава или печата вестник или списание без разрешение, наказва се със строг тъмничен затвор до 3 години и глоба до 30 000 лв. (...) Иззетите вестници и списания се унищожават...

Нов ред за печата
бр. 10171,13 юни 1934 година, стр. 1

Третата изследвана категория е категорията „Автор“ (вж. Диаграма 3.). В края на повечето от половината от кодирани публикации не е посочван авторът, което вероятно е характерно за времето си похват. Такива са 84 от общо 151 кодирани комуникационни единици (подкатегория „Друго“). Следват тези, които са подписани – с името на журналист или публицист, който най-вероятно е външен за изданието автор – 57 (В рамките на настоящото изследване за много от случаите тези диференциации обаче нямаше как да се установят със сигурност.) Останалите три подкатегории са слабо представени.

Диаграма 3. Брой кодирани публикации за вестник „Мир“ в категория „Автор“; n = 151

Изводи

В рамките на изследвания период на страниците на в. „Мир“ журналистиката е възприемана отчасти като самостоятелна система, отчасти като взаимосвързана с всички сфери на обществения живот. За всяка от представените ключови категории – тема, жанр и автор – доминират две подкатегории, като останалите са слабо представени.

Водещата тема за периода 1919–1944 г. е за отношението между **журналистиката и обществото** (101 от 151 публикации). В публикациите, кодирани тук, се изтъква ролята на журналиста и медиите в обществото, като се акцентира върху трудностите на професията и нейната зависимост от властовите механизми.

Най-силно застъпени са **информационните текстове** (81 от 151). Разликата спрямо коментарно-аналитичните е сравнително голяма, а останалите видове публикации присъстват символично в извадката.

Преобладават публикациите без автор (84 от 151). В много по-малко от тях материалите са подписани.

Други наблюдения, които могат да се отбележат, макар че не са пряко свързани с категориите на проведения контент анализ, са свързани с топографемиката на вестник „Мир“. Около 1923–1925 година, но най-често в годините на въвеждани рестрикции се наблюдават все повече бели полета по страниците, празни карета в рамките на допуснати до печат публикации. Този плод на цензурата като че ли е компромисният вариант, както за властта и редакцията, така и за аудиторията. Макар и да не може да прочете написаното, читателят знае и вижда, че е имало написан текст, че журналистът не е ограничен или спрял предварително в работата си заради политически инструменти или интереси. Използваните методи на проучване не позволяват да се изследва автоцензурата на страниците на „Мир“ през разглеждания период. С оглед на видимите, а понякога и коментирани прояви на цензура и познанията ни за спецификата на епохата може да се предположи с висока степен на вероятност, че във времената на по-строги рестрикции срещу печата автоцензурата „присъства“ на страниците му.

Кодираните за целите на проучването публикации са помествани главно на първа или втора страница.

През 30-те години на 20. век в развитието на българския печат се появява т.нар. „американизация“ – тенденция, която променя външния облик на печата. Така наред с редакционните статии, в „Мир“ се появяват и все повече реклами.

Заклучение

Вестник „Мир“ е един от най-авторитетните български вестници от първата половина на 20. век. Той е буржоазно, консервативно издание, подкрепящо демократичното развитие на страната, и – доколкото е било възможно в конкретните условия – критикуващо сериозните рестрикции спрямо пресата, характерни за разглеждания период. През първите години, обхванати от контент анализа, „Мир“ е партиен орган, а след това става търговски ориентиран вестник, но без да крие политическите си предпочитания. Въз основа само на 151 кодирани текста по темата на изследването (за четвърт век; средно по 6 публикации на година) е трудно, но не и невъзможно да се анализира какъв е образът на журналистиката и пресата на страниците на този вестник.

„Разчитането“ на образа остава незавършено – погледнато от друг ъгъл, това е предизвикателство за следващи, надграждащи изследвания по тази и сходни теми. Те могат да стъпят върху установеното в рамките на настоящото проучване. В публикациите в „Мир“ се оглеждат различни ценности на журналистическата професия. Такива са умелата критика срещу цензурните ограничения, обективна оценка на политическите събития, въобще внимание към вътрешноорганизационната си структура и регулярност в работата.

ЛИТЕРАТУРА // BIBLIOGRAPHY

Андреев 1948: Андреев, Б. Начало, развой и възход на българския печат. Том 2, София, 1948 // **Andreev 1948:** Andreev, B. Nachalo, razvoy i vazhod na balgarskia pechat. Tom 2, Sofia, 1948.

БАН: Централна библиотека на БАН. Вестник „Мир“, <http://newspapers.nalis.bg/mir/> // **BAN:** Tsentralna biblioteka na BAN. Vestnik „Mir“, <http://newspapers.nalis.bg/mir/>

Бориславов 2010: Бориславов, Я. Българската журналистика между двете световни войни (1919–1939). София, 2010 // **Borislavov 2010:** Borislavov, Ya. Balgarskata zhurnalistika mezhdru dvete svetovni voini (1919-1939). Sofia, 2010.

Дичев 2005: Дичев, Б. Говори Лондон. Предавания на Би Би Си за България през Втората световна война. София, 2005 // **Dichev 2005:** Dichev, B. Govori London. Predavanja na Bi Bi Si za Bulgaria prez Vtorata svetovna voina. Sofia, 2005.

Инджов 2018: Инджов, И. Контролираният печат и антиеврейската пропаганда: „Еврейският въпрос“ в огледалото на българските вестници (1940–1944). Beau Bassin: GlobeEdit. // **Indzhov 2018:** Indzhov, I. Kontroliraniyat pechat i antievreyskata propaganda: „Evreyskiyat vapros“ v ogledaloto na balgarskite vestnitsi (1940–1944). Beau Bassin: GlobeEdit.

Константинова 1989: Константинова, З. Журналистиката в България. Съвременна журналистика, № 4, 1989 // **Konstantinova 1989:** Konstantinova, Z. Zhurnalistikata v Bulgaria. Savremenna zhurnalistika, № 4, 1989

Константинова 2007: Константинова, З. Из топосите на българския периодичен печат (1878-1944). – Год. СУ, Факултет по журналистика и масова комуникация. Том 14, 2007 // **Konstantinova 2007:** Konstantinova, Z. Iz toposite na balgarskia periodichen pechat (1878–1944). God. SU, Fakultet po zhurnalistika i masova komunikatsia. Tom 14, 2007

Панайотов 2010: Панайотов, Т. Всекидневният вестник „Мир“ за политиката на Великите сили, балканските страни и други държави за периода 1923–1944 година. Департамент „Масови комуникации“. Годишник 2010, http://ebox.nbu.bg/mk10/index2.php?id=ne2/a/z12.%20Todor_Panayotov_red.htm#_2 // **Panayotov 2010:** Panayotov, T. Vsekidnevniat vestnik „Mir“ za politikata na Velikite sili, balkanskite strain i drugi darzhavi za perioda 1923-1944 godina. Departament „Masovi komunikatsii“. Godishnik 2010, http://ebox.nbu.bg/mk10/index2.php?id=ne2/a/z12.%20Todor_Panayotov_red.htm#_2

Панайотов 2008: Панайотов, Ф. Вестници и вестникари. Книга за българския печат. София, 2008 // **Panayotov 2008:** Panayotov, F. Vestnitsi I vestnikari. Kniga za balgarskia pechat. Sofia, 2008.

Топенчаров 1983: Топенчаров, Вл. Българската журналистика 1885–1903. София, 1983 // **Topencharov 1983:** Topencharov, Vl. Balgarskata zhurnalistika 1885–1903. Sofia, 1983.

Berelson 1952: Berelson, B. Content analysis in communication research. Glencoe: The Free Press (Google Scholar: https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=Content%20analysis%20in%20communication%20research&author=B.%20Berelson&publication_year=1952).

Вестник „Мир“ (извадка):

- Обработени цели години: 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1933, 1934 и 1944 година
- Извадка: 1926 – януари, 1927 – февруари, 1928 – март, 1929 – април, 1930 – май, 1931 – юни, 1932 – юли, 1935 – октомври, 1936 – ноември, 1937 – декември, 1938 – януари, 1939 – февруари, 1940 – март, 1941 – април, 1942 – май и 1943 – юни

Вестник „Мир“ (цитати):

- Назначението на печата – бр. 5636, 20 февруари 1919 година, стр. 1
- Нашият вестник през последните осем години – бр. 6083, 27 август 1920 година, стр. 1
- За почитаемата цензура – бр. 6109, 28 септември 1920 година, стр. 1
- Безплатен вестник – бр. 6270, 23 април 1921 година, стр. 1
- Цензурата – бр. 6526, 6 март 1922 година, стр. 1
- Силата на печата за зло – бр. 6989, 26 септември 1923 година, стр. 1
- Правителство, партии и печат – бр. 7064, 27 декември 1923 година, стр. 1
- Четецът – бр. 7369, 12 януари 1925 година, стр. 1
- Печатът и обществото – бр. 7408, 28 февруари 1925 година, стр. 1
- Една слабост на нашето вестникарство – бр. 9916, 2 август 1933 година, стр. 1
- Вестникът и неговите читатели – бр. 10 000, 13 ноември 1933 година, стр. 1
- Защо успя в. „Мир“ – бр. 10 000, 13 ноември 1933 година, стр. 1
- Нов ред за печата – бр. 10171, 13 юни 1934 година, стр. 1
- Радио София – бр. 10584, 29 октомври 1935 година, стр. 2
- Журналисти и адвокати – бр. 11562, 13 февруари 1939 година, стр. 1